

NİSAN 2024
SAYI-4

Örgütlenme Bülteni

“

Çocuklar
geleceğimizin
güvencesi, yaşama se-
vincimizdir.

Bugünün çocuğunu,
yarının büyüğü olarak
yetiştirmek hepimizin
insanlık görevidir.

Mustafa Kemal Atatürk

”

Eğitim İş

www.egitimis.org.tr

1. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın "2024 Performans Raporu"na göre Türkiye'deki çocuk işçiliğinin durumu nedir?

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2024 yılı Performans Raporu'nda "Çocukların Korunması ve Gelişiminin Sağlanması" başlığı altında Türkiye'de yaşanan çocuk işçiliğinin açıkça ekonomik şartların kötü gidişatına ve ebeveynlerin geçim sıkıntısı yaşamasına bağlı olduğunu belirtmiştir. Bakanlığın raporda yer verdiği açıklamaya göre;

"...Bu faktörlerin başında yoksulluk ve işsizlik gelmektedir. Ebeveynlerin işsizliği ve yetersiz hane halkı geliri, çocukların çalışmalarına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra, gelir kaynakları kıt olan ailelerin **çocuklarını okula göndermekten kaçınması** ve eğitimsizliği çocuk işçiliği sonucunu doğurmaktadır. Çocuk işçiliğine sebep olan diğer faktörler ise **eğitim hizmetlerine erişememe**, kırdan kente göç, geleneksel bakış açısı, İşverenlerin çocuk iş gücü talebi ve düzensiz göçtür."

Ülkede yaşanan ekonomik krizin büyüklüğü henüz yetkililer tarafından açıkça kabul edilmiş değilken sürecin çocukları eğitimden koparıp çalışma hayatına dahil edecek kadar derinleştiğinin bakanlık tarafından kabul edilmesi hatta bunun en temel faktör olduğunun belirtilmesi, çocuk işçilerin işverenler tarafından ucuz işgücü olarak görüldüğünü ve açıkça talep edilir olduğunu açıklaması, çocukların eğitim hayatından uzaklaşmasının nedenleri arasında sayılmıştır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın bu kabulüne ve çocuk işçilikle mücadele politikalarına karşın Millî Eğitim Bakanlığı tarafından başlatılan MESEM uygulaması bu mücadeleye açıkça engel oluşturmaktadır. MESEM uygulaması çocuk işçiliğine resmiyet kazandıran ve işverenin stajyer adı altında düşük maliyetle çocuk işçi çalıştırmasına izin veren bir uygulamadır.

Ekonomik şartların kötü gidişatının devam etmesi ve yoksulluğun artması öğrencilere hem eğitime devam etme hem de para kazanma konusunda cezbedici gelen MESEM uygulamasının etkinliğini arttırıcı olacağı açıktır. Bu nedenle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın çocuk işçilikle mücadele adı altında atacağı adımlar asla kesin çözüm getirmeyecek ülkede çocuk işçilik başka bir bakanlık tarafından güçlendirilmeye devam edecektir.

2. Eğitim-İş olarak hesaplamaya başladığımız “Aylık Öğrenci Yaşam Maliyeti” nin mart ayındaki durumu nedir?

Eğitim-İş Sendikası olarak Ankara özelinde yapmış olduğumuz piyasa araştırması ile 2024 yılının Mart ayında bir öğrencinin aylık (zorunlu eğitim) yaşam maliyeti hesaplanmıştır. Beslenme, ulaşım, giyim, kırtasiye ve sinema-tiyatro olmak üzere 5 ana başlıktan oluşan araştırmada 40 alt başlık belirlenmiş ve harcama kalemlerinin farklı fiyatlarının ortalaması alınarak maliyet hesaplaması yapılmıştır.

Buna göre okula ulaşım sağlamak için otobüs kullanan (öğrenci bileti ile abonman ortalaması alınmıştır) öğrencinin durumu ile servis kullanan (uzun mesafe kısa mesafe ortalaması alınmıştır) öğrencinin aylık maliyeti ayrı ayrı hesaplanmıştır.

OTOBÜS İLE ULAŞIMDA TOPLAM MALİYET (Abonman ile indirimli bilet ortalaması)		SERVİS İLE ULAŞIMDA TOPLAM MALİYET (Kısa ve uzun mesafe ortalaması)	
Yeme içme	4057,94 TL	Yeme içme	4057,94 TL
Ulaşım (Otobüs)	260 TL	Ulaşım (Servis)	12. 628 TL
Giyim	1.284,33 TL	Giyim	1.284,33 TL
Kırtasiye	757,232 TL	Kırtasiye	757,232 TL
Tiyatro	150 TL	Teknoloji	150 TL
Toplam	6.509,502 TL	Toplam	18.877,502 TL

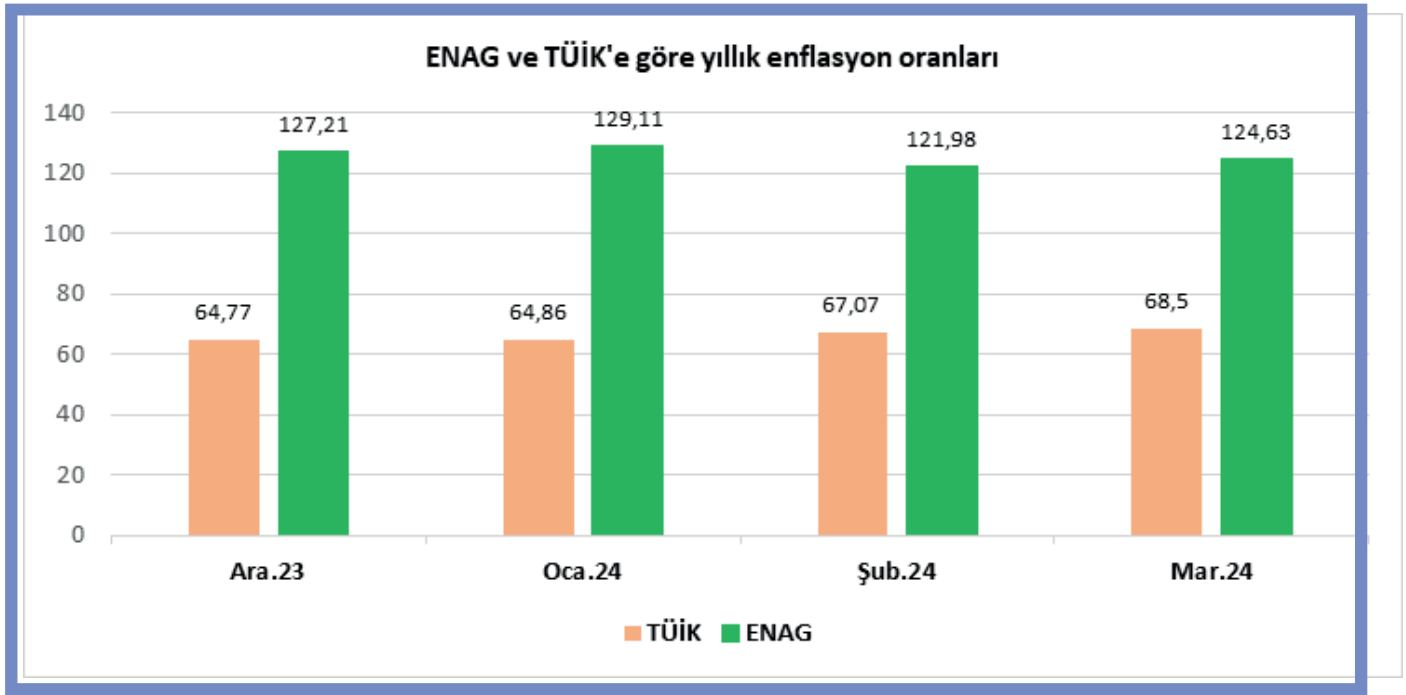
Yapılan araştırmada öğrencinin hayatını idame ettirebilmesi ve eğitimine devam edebilmesi için aylık tutar otobüs kullanan öğrencide 6.509, 502 TL iken servis kullanan öğrencide 18.877, 502 TL olmuştur.

Asgari ücretin 17.002 TL, emekli maaşının 10.000 TL ve bir çocuğu olan en düşük öğretmen maaşının 34. 297 TL olduğu Türkiye’de bir öğrencinin aylık yaşam maliyeti ulaşım için araca ihtiyaç duymaması halinde bile 6.249,502 TL olmaktadır. Her şekilde 6000 TL’nin altına inmeyen öğrenci maliyetinin neredeyse emekli maaşına yaklaştığı, asgari ücretin üçte biri kadar olduğu bir durumun hem öğrenci hem de aile için geçim şartlarının sürdürülemez seviyelerde olduğu açıkça görülmektedir. Mevcut duruma yüksek enflasyonun, artan faizin ve kısıtlama getirilen kredi kartı kullanımlarının eklenmesiyle geçim konusunda çıkmaza girilmesi ve önümüzdeki dönemlerde öğrenci yoksulluğu kavramının tartışılması şaşırtıcı olmayacaktır.

3. Mart 2024 enflasyonuna göre asgari ücret, öğretmen maaşı ve emekli maaşının reel durumu nedir?

Türkiye’de pandemi sonrası başlayan yüksek enflasyon sorunu süreklilik arz etmiş, yanlış faiz politikaları ile kur artışının yaşanması enflasyonu daha fazla arttırmıştır. Sürecin bu kadar sancılı geçmesi ve bu sancılı sürece karşı halkın geçimini sağlayabilmesi, refah düzeyinin düşmemesi için yöneticilerin gerekli politikaları yapmamış olması hem ülkede gelir dağılımı adaletini daha fazla bozmuş hem de yoksullukla mücadele eden kişi sayısını arttırmıştır.

2024 yılının ilk ayından beri TÜİK verilerine göre %64’ün altına inmeyen enflasyona karşılık mevcut zamlarla insanların geçinmesini bekleyen hükümetin son dönemde “halk bizden kamu tasarrufu bekliyor” diyerek aslında yine ağırlıklı olarak halktan kısıtlarıyla ekonomide dengeleri kurmaya çalışması, geçim sıkıntısının derinleşeceğini sinyallerini vermekten başka bir şey değildir.

Kaynak: TÜİK ve ENAG resmi internet sitelerinden edinilen verilerle oluşturulmuştur.

2023 yılının sonu ve 2024 yılının ilk üç ayına ait oranların yer aldığı grafikte diğer aylarda olduğu gibi ENAG enflasyonu TÜİK enflasyonunun oldukça üstünde gerçekleşmiş, aylık artış mart ayında TÜİK’e göre %3,16 olurken ENAG’a göre %5,68 oranında gerçekleşmiştir.

Birleşik Kamu-İş’in yapmış olduğu araştırmaya göre Mart 2024’te açlık sınırı 20.098 TL, yoksulluk sınırı ise 57.280 TL olmuştur. Açlık sınırı, dört kişilik bir ailenin asgari ücretle geçinebilmesini imkânsız hale getirmiş, emekli maaşının ise iki katına çıkmıştır. Buna ek olarak market, elektronik, giyim gibi alanlarda sonradan taksitlendirme imkanının kamu bankaları başta olmak üzere kaldırılmış olması, insanları tam anlamıyla çözümsüz bırakmıştır.

En düşük öğretmen maaşının 34.106 TL olduğu Türkiye’de yoksulluk sınırının 57.280 TL olması yani nerdeyse öğretmen maaşının iki katı şeklinde gerçekleşmesi, ülkenin yalnızca asgari ücret ve emekli maaşıyla geçinmeye çalışan nüfusunda değil öğretmenlerinde de yoksulluğun arttığını ve açlık sınırına yaklaştığını göstermektedir.

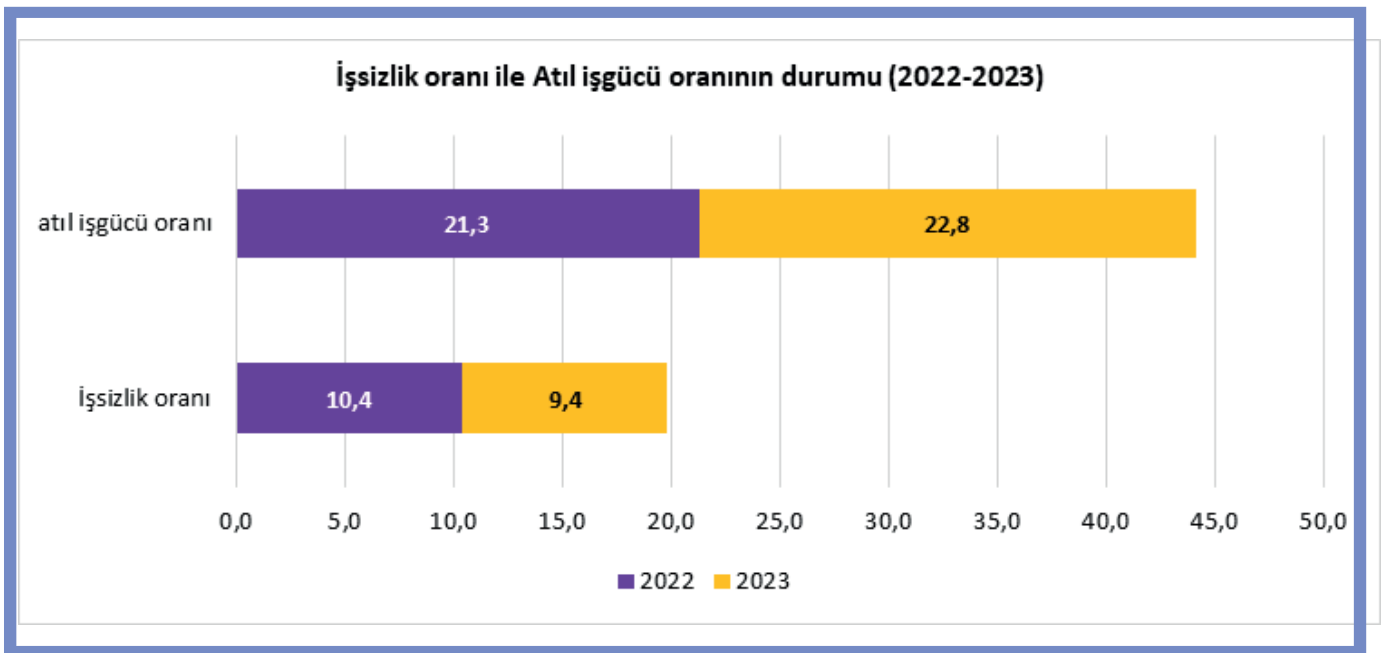
Her geçen gün azalan alım gücü ve artan yoksulluk karşısında çaresiz kalan insanların tek çıkar yolu olan kredi kartlarının da sınırlamaya tabi tutulması, politikalarının halkın tamamen gözden çıkarılmasıyla başarıya ulaşmasını hedefleyen hükümet tavrını ortaya koymaktadır.

Ekonomik krizlerle mücadelede belirlenen politikaların başarısı enflasyonun ne kadar düşürüldüğüyle değil nasıl düşürüldüğüyle ilgilidir. Türkiye’de tüketimin kısılması, israftan kaçınılması adı altında yapılan tüm politikaların tek muhatabı halktır. Öyle ki kamuda tasarruf denilince bile ilk önce akla gençlerin atanma hayallerini engellemek gelmiştir. Sonuçta enflasyon düşecektir sözde başarının fırsat maliyeti halkın maddi ve psikolojik kayıpları olacaktır.

4. İş bulma ümidini kaybetmiş olan üniversite mezunu gençlerin ve atanamayan öğretmenlerin durumu ve istatistikleri nelerdir?

TÜİK tarafından 2021 yılından itibaren hesaplanmaya başlanan Geniş Tanımlı İşsizlik (Atıl İşgücü) Oranı içinde iş bulma ümidini kaybettiği için iş aramayan ancak iş olması halinde işbaşı yapabilecek bireylerin hesaplanmasına başlanılmıştır. Atanamayan öğretmenler ve diğer bölümlerden mezun olanların ümitsizliği yani iş aramayı bırakan gençlerin durumu en görünür sorundur.

25 Mart 2024 tarihinde açıklanan 2023 işgücü istatistiklerine göre işsizlik oranı azalmış, atıl işgücü oranı ise bir önceki yıla göre artmıştır.

Kaynak: TÜİK verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

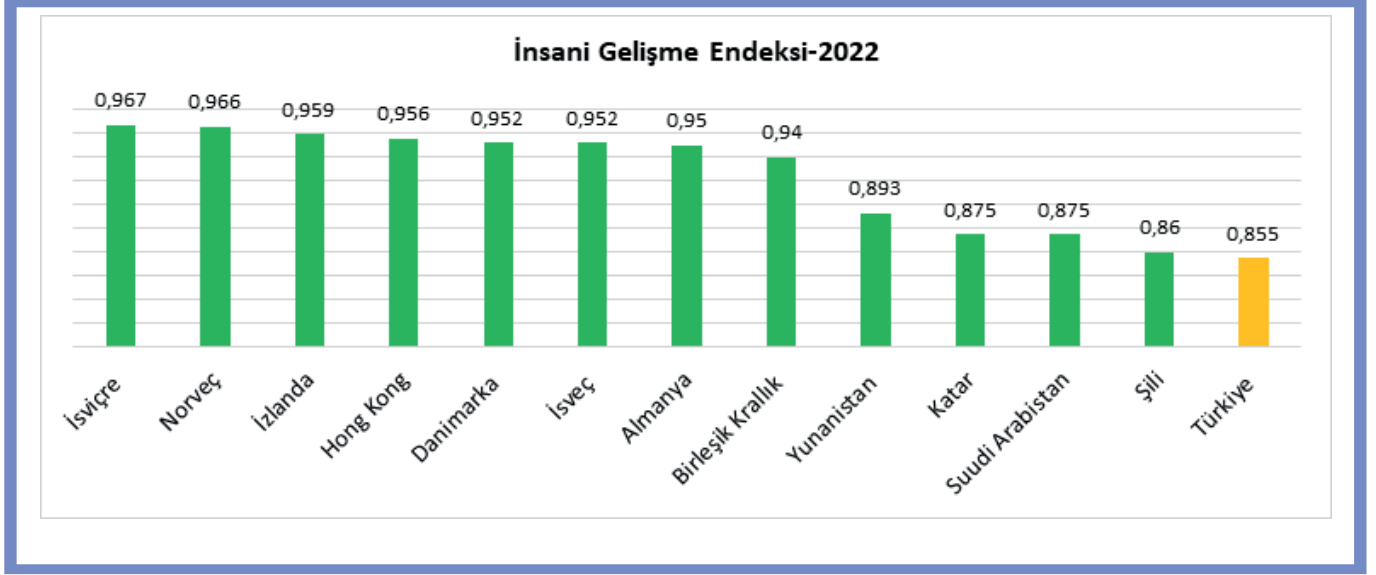
2023 yılında 2022 yılına göre işsizlik oranı düşerken içinde ümitsizlik nedeniyle iş aramayı bırakan ve tam zamanlı iş bulamayan yani haftalık 40 saat çalışmayan bireylerin de yer aldığı atıl işgücü oranı artış göstermiştir. Yani Türkiye’de mevcut iş imkanlarını kabul edip iş arayıp buna rağmen bulamayan bireylerin oranı azalırken iş bulma ümidini kaybettiği için iş aramayı bırakan ve iş olduğunu duyduğu anda gidip işbaşı yapacak olanların ve haftalık 40 saat çalışacak iş bulamayanların oranından oluşan atıl işgücü oranı artmıştır. Bu durum Türkiye’de işsizliğin daha geniş çerçevede farklı şekillerde gerçekleştiğini ve derinleştiğini göstermektedir.

Bir ülkenin üretken nüfusu olarak tanımlanan çalışma çağındaki nüfusunun (15-64 yaş) içinde yer alan gençlerin iş bulma ümidini kaybetmesi ve işgücü hayatından uzak durması topluma yüklenebilecek en büyük maliyettir. Son dönemde yaşanan yüksek enflasyona ve bütçe açıklarına karşı kamu tasarrufu adı altında Maliye Bakanı Mehmet Şimşek’in yaptığı “...emekli olanların yerine alınacaklar hariç kamuya alım yapılmayacak...” açıklaması atama bekleyen öğretmenlerin ve KPSS’ye büyük emekler vererek hazırlanan birçok üniversite mezunu gencin hayallerini ertelemesi gerektiğini ifade etmektedir.

Türkiye’de açılan çok sayıda üniversite ile mezun sayısının artması ve buna karşılık alım yapılmayacağını ilan edilmesi gençlerin gözden çıkarılmasından başka bir şey değildir. Bir ülkenin yaşayabileceği en büyük kayıp üretime ve okumaya sırt çevirmiş, geleceğe dair hiçbir şekilde hayal kuramayan gençlerin nüfusundaki artıştır. Son dönemde Türkiye’nin istikrarlı biçimde gençleri topluma ve geleceğe dair amaçsız bırakmaya devam etmesi toplumsal maliyeti günden güne arttırmaktadır. Görülen o ki emekliler, memurlar, asgari ücretliler için yapılan yoksulluk tartışmasına atanamayan ve bireysel yoksulluğa mahkum edilen gençler de kısa sürede dahil edilecektir.

5. İnsani Gelişme Endeksi 2022 yılı verilerine göre Türkiye'nin ülkeler arasındaki durumu nedir?

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan İnsani Gelişme Endeksi (İGE) Raporu, 193 ülkeye ait üç temel bileşene bağlı olarak analiz ve hesaplama yapmaktadır. Bu bileşenler; eğitim, yaşam süresi ve kişi başına GSYİH'dir. En son rapor 16 Şubat 2024 tarihinde açıklanmış ve 2022 yılına ait İGE verileri paylaşılmıştır.

Kaynak: Birleşmiş Milletler tarafından açıklanan verilerden oluşturulmuştur.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından açıklanan İnsani Gelişme Endeksi verilerine göre Türkiye, 0,855 endeks ile 45. olmuştur. Bu sıralama ile Katar, Suudi Arabistan ve Şili gibi ülkelerin gerisinde kalan Türkiye, en düşük başarıyı eğitimde göstermiştir. Türkiye için 19,7 olan ortalama eğitim süresi tahmini 8,8 yıl olarak gerçekleşmiş, hedefin oldukça altında kalmıştır. Ayrıca Türkiye OECD ülkelerinin ve en yüksek insani gelişme grubunun da büyük oranda gerisinde kalarak başarılı bir sonuca ulaşamamıştır.

Ayrıca kişi başına gelir (satın alma gücü paritesi) Türkiye için 32,834 dolar olmuş, buna karşılık Gini Katsayısı 0,419 seviyesinde gerçekleşerek gelir dağılımı adaletsizliğinin önemli ölçüde arttığını göstermiştir.

Ülkede son dönemde artan yoksullaşma ile zengin ile yoksul arasındaki farkın artması adaletsizlikteki artışın durumu hakkında açıkça bilgi vermektedir. Türkiye, 2022 yılında beridir düzelen değil daha kötüye giden bir ekonomik ortamda yaşam mücadelesi veren emeklinin, hayal kurmaya çalışan gençlerin ülkesi haline gelmiştir. Bu da 2022 yılı İGE verilerine açıkça yansımıştır.

Hazırlayanlar

İlhan YAŞAR / Genel Örgütlenme Sekreteri

Dr. Burcu DOĞAN / Araştırma ve Raporlama Uzmanı

EĞİTİM-İŞ BÜLTENİ

Eğitim İş Yayınları, Ankara
Nisan 2024

EĞİTİMİŞ ADINA SAHİBİ

Kadem ÖZBAY / Genel Başkan

YAYIN SORUMLUSU

İlhan YAŞAR / Genel Örgütlenme Sekreteri

RAPOR

Dr. Burcu DOĞAN / Araştırma Ve Raporlama Uzmanı

GRAFİK-TASARIM

Hakan ÇELİKARSLAN

İLETİŞİM

Ataç 2 Sokak 43/4 Kızılay-ANKARA
iletisim@egitimis.org.tr
0 312 434 12 06